

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДВЗО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра педагогіки, управління і соціальної роботи**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

«12» вересня 2019 року, протокол № 6

Полова Вченої ради ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

О. В. Алейнікова

**ЕВОЛЮЦІЙНЕ ПОЗИЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ
ОСВІТИ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ
ПОТРЕБАМИ**

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

(шифр за ОПП – ППН.08)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Спеціалізація: Спеціальна освіта (за нозологіями)

Київ

Робоча програма навчальної дисципліни «Еволюційне позиціонування спеціальної освіти осіб з особливими освітніми потребами» складена відповідно навчального плану освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта (за нозологіями)», спеціальності 016 «Спеціальна освіта» галузі знань 01 «Освіта/педагогіка».

Автор-укладач робочої програми:

А.М.Висоцька, канд. пед. н., доцент кафедри педагогіки, адміністрування і соціальної роботи

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри педагогіки, адміністрування і соціальної роботи
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 11 від 22 травня 2019 р.)

Затверджено Вченою радою
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 5 від 13 червня 2019 р.,
протокол № 6 від 12 вересня 2019 р. , *зі змінами*)

©Висоцька А.М., 2019 рік
© ДЗВО «УМО», 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрями підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність: 016 Спеціальна освіта Спеціалізація: Спеціальна освіта (за нозологіями)	Нормативна	
		Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 150	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	2-й	
		Семестр	
		2-й	
		Лекції	
		6	
		Практичні заняття	
		10	
		Самостійна робота	
		134	
		Індивідуальні завдання	
		Вид контролю – екзамен	

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання
- для заочної форми навчання – 13% : 87%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування знань про еволюцію ставлення суспільства до осіб з обмеженими можливостями; розвиток умінь позиціонувати спеціальну та інклюзивну освіту як сучасні тенденції розвитку вітчизняної галузі освіти; стимулювання до самореалізації та вдосконалення професійної майстерності.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- формування уявлень про історію становлення системи спеціальної освіти в Україні та світі;
- озброєння знаннями про основні етапи, умови, перешкоди на шляху формування суспільної думки щодо навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами;
- формування переконань щодо можливості та необхідності позиціонування спеціальної та інклюзивної освіти осіб з обмеженими можливостями серед широкого загалу як освітян, так і пересічних громадян;
- формування готовності до співпраці в умовах партнерської взаємодії з іншими учасниками процесу спеціального та інклюзивного навчання з метою інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір.
- **Предметом навчальної дисципліни** є наукове, організаційно-методичне та нормативно-правове забезпечення процесу інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в соціум.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- базові категорії та поняття навчального предмета;
- основні етапи становлення системи спеціальної освіти в Україні та світі;
- основні періоди розвитку теорії та практики корекційного навчання учнів спеціальних шкіл України;
- основні чинники, концептуальні засади та особливості впровадження і розвитку інклюзивної освіти в Україні;
- законодавче та нормативно-правове забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами;

уміти:

- застосовувати набуті теоретичні знання при вирішенні практичних завдань;
- керуватися у своїй діяльності надбаннями теорії і практики спеціальної освіти;
- будувати та підтримувати партнерські стосунки з іншими учасниками спеціального та інклюзивного навчання;
- здійснювати навчальний процес із позицій сучасної світоглядної моделі суспільства щодо ставлення до осіб з обмеженнями психофізичного розвитку.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Еволюція ставлення держави і суспільства до дітей з особливими освітніми потребами

Тема 1. Ставлення суспільства і держави до дітей з вадами розвитку на ранніх етапах.

Формування гуманістичних поглядів стосовно осіб із порушеннями психофізичного розвитку.

Перші спроби громадської опіки «недоумкуватих» дітей. Створення притулків, богаділень, лікувальних закладів.

Лікарсько-педагогічний напрям допомоги дітям із порушеннями розвитку.

Передумови виникнення педагогічного напрямку суспільної допомоги дітям.

Тема 2. Перші спроби виховання і навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку.

Створення приватних закладів освіти для глухих, сліпих і дітей з порушеннями розумового розвитку. Структура та основні принципи діяльності закладів.

Лікарсько-педагогічна спільнота 19 ст. щодо різних аспектів діагностики, навчання, виховання та соціалізації дітей із порушеннями розвитку (М.Тарасевич, А.Владимирський, В.Кашенко, І.Сікорський, А.Мальцев, В.Ветухов, А.Граборов, І.Соколянський, А.Щербина та ін.).

З'їзди, конференції, наради фахівців (лікарів, педагогів) та їхній вплив на становлення основ спеціального виховання і навчання «дефективних» дітей в Україні.

Тема 3. Становлення спеціальної освіти в системі державних закладів

Поширення ідей реформування педагогічного процесу в Україні (20-і роки XX ст.). Перебудова системи народної освіти.

Реформування системи дитячих притулків та дитячих інтернатів. Створення Інспектури закладів дефдитинства при Наркомосі України.

Приєднання закладів для сліпих, глухих і розумово відсталих дітей до єдиної системи народної освіти України. Структура закладів нового типу, специфіка організації навчально-виховної роботи.

Основні напрями діяльності центрального та обласних лікарсько-педагогічних кабінетів (м.м.Київ, Одеса, Катеринослав, Харків).

П з'їзд СПОН та його вплив на подальший розвиток дефектологічної науки (1924 р.)

Тема 4. Удосконалення вертикальної та горизонтальної структур системи спеціальної освіти, її диференціація.

Дослідження співвідношення біологічних і соціальних факторів у розвитку дитини з порушеннями психофізичного розвитку (Л.Виготський, О.Граборов та ін.).

Розвиток системи спеціальної освіти осіб із порушеннями розвитку в радянський період.

Мережа спеціальних освітніх закладів: вертикальна та горизонтальна структура.

Основні причини сегрегаційних тенденцій в галузі спеціальної освіти.

Змістовий модуль 2. Інтегративні тенденції розвитку системи освіти у країнах пострадянського простору

Тема 5. Соціально-економічні передумови реформування системи спеціальної освіти у пострадянський період.

Гуманістичні тенденції у світовій освітній політиці та їхній вплив на розвиток освіти у державах пострадянського простору.

Теорія включення, мейнстримінг, інтеграція, – як види підходів до надання освіти дітям з обмеженими можливостями.

Інклюзія як система навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах загальноосвітньої школи.

Тема 6. Основні напрями реформування системи спеціальної освіти (90-і роки XX століття) у країнах колишнього СРСР.

Інклюзивні тенденції в освіті пострадянських республік.

Нові підходи до освіти осіб з особливими освітніми потребами (Саламанкська декларація та «Рамки дій»).

Становлення та розвиток інклюзивної освіти в країнах Західної Європи та Північної Америки.

Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні, ресурсні можливості спеціальної освіти.

Тема 7. Нормативно-правова база процесу впровадження інклюзивної освіти у пострадянських країнах.

Нормативно-правове забезпечення процесу впровадження інклюзивної освіти у пострадянських країнах у 90-і роки XX ст.. (країни Балтії, Білорусь, Росія, Молдова, Грузія, Вірменія, Азербайджан).

Міжнародні проекти, спрямовані на підтримку інклюзивної освіти.

Змістовий модуль 3. Основні напрями розвитку вітчизняної галузі спеціальної освіти на сучасному етапі

Тема 8. Система спеціальної освіти України: основні плюси та мінуси.

Соціально-економічні передумови реформування системи спеціальної освіти в Україні.

Характеристика системи спеціальної освіти в Україні. Вертикально-горизонтальна структура системи спеціальної освіти в Україні. Її характеристика.

Основні досягнення та проблеми системи спеціальної освіти на сьогодні.

Динаміка показників розвитку спеціальної освіти; спеціальних класів; показників інклюзивного розвитку в Україні.

Тема 9. Інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір як напрям гуманізації системи спеціальної освіти України.

Провідні напрями нової парадигми спеціальної педагогіки.

Інтеграційні процеси в освітній системі України (від початку 90-х років і до сьогодні).

Нормативно-правове забезпечення спеціальної та інклюзивної освіти в Україні.

Ратифікація Україною Конвенції ООН про права людей з інвалідністю. Започаткування розвитку інклюзивної освіти в Україні.

Інклюзія як напрям гуманізації системи спеціальної освіти України. Концепція розвитку інклюзивної освіти (2010 р.).

Нормативні акти, спрямовані на впровадження інклюзивної освіти в Україні, їхні основні положення.

Інтеграція та інклюзія. Складові інклюзії. Умови успішного інклюзивного розвитку.

Тема 10. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в соціокультурне середовище.

Компетентність батьків як запорука розвитку дитини.

Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини.

Батьки як члени навчальної команди.
 Допомога дитині в умовах сім'ї.
 Партнерська взаємодія школи і сім'ї.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	У тому числі			
		л	п	срс	ір		л	п	срс	ір
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>9</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>
Модуль 1										
Змістовий модуль 1.										
<i>Еволюція ставлення держави і суспільства до дітей з особливими освітніми потребами</i>										
Тема 1. Ставлення суспільства і держави до дітей з вадами розвитку на ранніх етапах.						12	1	1	12	-
Тема 2. Перші спроби виховання і навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку.						13		1	15	-
Тема 3. Становлення спеціальної освіти в системі державних закладів.						14	1	1	16	-
Тема 4. Удосконалення вертикальної та горизонтальної структур системи спеціальної освіти, її диференціація.						11		1	13	-
<i>Усього годин за змістовим модулем 1</i>						62	2	4	56	-
Змістовий модуль 2.										
<i>Інтегративні тенденції розвитку системи освіти у країнах пострадянського простору</i>										
Тема 5. Соціально-економічні передумови реформування системи спеціальної освіти у пострадянський період.						11		1	14	-
Тема 6. Основні напрями реформування системи спеціальної освіти (90-і роки XX століття) у країнах колишнього СРСР.						12	1	1	12	-
Тема 7. Нормативно-правова база процесу впровадження інклюзивної освіти у пострадянських країнах.						12	1	1	13	-
<i>Усього годин за змістовим модулем 2</i>						44	2	3	39	-

<p align="center">Змістовий модуль 3. Основні напрями розвитку вітчизняної галузі спеціальної освіти на сучасному етапі</p>										
Тема 8. Система спеціальної освіти України: основні плюси та мінуси.						11	1	1	12	-
Тема 9. Інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір як напрям гуманізації системи спеціальної освіти України.						11	1	1	14	-
Тема 10. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в соціокультурне середовище.						13		1	13	-
<i>Усього годин за змістовим модулем 3</i>						44	2	3	39	-
<i>Усього годин за модулем 1</i>						150	6	10	134	-

5. Теми та зміст практичних занять

№ з/п	Теми практичних занять	Зміст практичних занять	Форма контролю	Години	
				д	з
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Еволюція ставлення держави і суспільства до дітей з особливими освітніми потребами					
1.	Лікарсько-педагогічний напрямок допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку	Визначення передумов та закономірностей становлення лікарсько-педагогічного напрямку допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку. Аналіз діяльності лікарсько-педагогічних кабінетів в Україні. Набуття практичних навичок оцінювання впливу досвіду діяльності лікарсько-педагогічних кабінетів на організацію навчання дітей з особливими потребами в умовах інклюзії; створення та напрямки діяльності сучасних ІРЦ.	Оцінювання результатів виконання творчого завдання		2
2.	Становлення спеціальної освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку	Визначення соціально-економічних передумов виникнення та становлення національної системи	Оцінювання виступів із реферативними повідомленнями		2

	в системі державних закладів	спеціальної освіти. Набуття практичних навичок аналізу діяльності спеціальних закладів освіти для дітей із порушеннями психофізичного розвитку (за різними нозологіями).	та участі у групових дискусіях.		
Усього годин за змістовим модулем 1					4
<p align="center">Змістовий модуль 2.</p> <p align="center">Інтегративні тенденції розвитку системи освіти у країнах пострадянського простору</p>					
3.	Основні напрями реформування системи спеціальної освіти України у пострадянський період.	З'ясування соціально-економічних передумов та основних напрямів реформування системи спеціальної освіти України у пострадянський період. Набуття практичних навичок визначення основних труднощів у розвитку системи спеціальної освіти та впровадження інклюзії, основних шляхів їх подолання; педагогічних умов та шляхів оптимізації процесу соціалізації дітей з особливостями психофізичного розвитку.	Взаємоконтроль. Оцінювання результатів творчої роботи в групах.		2
Усього годин за змістовим модулем 2					2
<p align="center">Змістовий модуль 3.</p> <p align="center">Основні напрями розвитку вітчизняної галузі спеціальної освіти на сучасному етапі</p>					
4.	Від сегрегації до інклюзії: тенденції, проблеми, переваги.	Розгляд особливостей тенденції у розвитку спеціальної освіти: від сегрегації до інклюзії. Набуття практичних навичок окреслення основних напрямів реформування спеціальної освіти в Україні. Набуття практичних навичок аналізу нормативно-правових документів у галузі освіти. Висвітлення особистого педагогічного досвіду роботи в системі спеціальної освіти та впровадження інклюзивного навчання у заклади загальної середньої	Оцінювання виконання тренінгових та ситуаційних завдань.		2

		освіти.			
5.	Партнерська взаємодія школи і сім'ї у вихованні дитини з особливими освітніми потребами.	З'ясування нових підходів у забезпеченні освіти осіб з обмеженими можливостями в Україні. З'ясування ролі батьків в організації навчання та виховання дитини, яка має проблеми в розвитку. Визначення шляхів залучення батьків до роботи в команді фахівців.	Оцінювання результатів роботи в групах та виконання самостійної роботи.		2
Усього годин за змістовим модулем 3					4
Разом:					10

6. Самостійна робота

Завдання для самостійної роботи студентів заочної форми навчання з опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях

Тема	Зміст	Год.
Тема 1. Ставлення суспільства і держави до дітей з вадами розвитку на ранніх етапах.	Ставлення до осіб з обмеженими можливостями на ранніх етапах розвитку суспільства (996-1715 р.р.) «Богадільні-шпитали» як форма допомоги хворим та інвалідам (ХУ-ХУІ ст..). Перші спроби громадської опіки дітей (калічних, недоумкуватих, сиріт, хворих) в Україні (ХУІІІ ст..) Перші спроби надання педагогічної допомоги у навчанні «малоздібних» дітей в Україні Лікарсько-педагогічний напрям допомоги дітям із порушеннями розвитку. Передумови виникнення педагогічного напрямку суспільної допомоги дітям.	12
Тема 2. Перші спроби виховання і навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку.	Соціально-економічні передумови виникнення педагогічного напрямку суспільної допомоги неповносправним дітям. Створення приватних закладів освіти для глухих, сліпих і дітей з порушеннями розумового розвитку. Структура та основні принципи діяльності закладів. Лікарсько-педагогічна спільнота 19 ст. щодо різних аспектів діагностики, навчання, виховання та соціалізації дітей із порушеннями розвитку (М.Тарасевич, А.Владимирський, В.Кашенко, І.Сікорський,	15

	<p>А.Мальцев, В.Ветухов, А.Граборов, І.Соколянський, А.Щербина та ін.).</p> <p>З'їзди, конференції, наради фахівців (лікарів, педагогів) та їхній вплив на становлення основ спеціального виховання і навчання «дефективних» дітей в Україні.</p>	
<p>Тема 3. Становлення спеціальної освіти в системі державних закладів</p>	<p>Зміна ставлення спільноти до дітей із порушеннями розвитку на початку ХХ ст. (основні чинники).</p> <p>Діяльність О.І.Сікорського у розвитку лікарсько-педагогічного напрямку допомоги розумово відсталим дітям.</p> <p>Основні напрями діяльності «Лікарсько-педагогічного інституту для розумово недорозвинених, відсталих і нервово хворих дітей» (Ольга та Олена Сікорські – 1904 р.).</p> <p>Педологія як інтегративна наука про дитину.</p> <p>Лікарсько-педагогічні кабінети як провідники ідей реформування педагогічного процесу в Україні.</p> <p>Основні напрями діяльності Одеського лікарсько-педагогічного кабінету (ОЛПК) під керівництвом М.Тарасевича.</p> <p>Основні напрями діяльності Дніпропетровського ЛПК під керівництвом І.Левінсона.</p> <p>Основні напрями діяльності Київського КП (кабінету індивідуальної допомоги) під керівництвом А.Владимирського.</p> <p>Основні напрями діяльності Харківського ЛПК під керівництвом І.Соколянського.</p> <p>П з'їзд СПОН та його вплив на подальший розвиток дефектологічної науки (1924 р.)</p>	16
<p>Тема 4. Удосконалення вертикальної та горизонтальної структур системи спеціальної освіти, її диференціація.</p>	<p>Формування поглядів на питання дефективності як на соціальну проблему у 20-ті роки (Л.С.Виготський).</p> <p>Вклад І.П.Соколянського у розвиток спеціальної педагогіки.</p> <p>Основні положення та проблеми радянської дефектології 30-х років.</p> <p>Медична модель суспільно-соціального ставлення до осіб з обмеженнями (до початку 60-х років ХХ ст.)</p> <p>Теорія нормалізації („соціальної співвіднесеності”) як альтернатива медичній моделі суспільно-соціального ставлення до осіб з обмеженнями (70-і – 90-і р.р.).</p> <p>Удосконалення вертикальної та горизонтальної структур системи</p>	13

	спеціальної освіти, її диференціація (1927 - 1991 р.р.). Система спеціальних закладів інтернатного типу у Радянській Україні (1950-1990 р.р.).	
Тема 5. Соціально-економічні передумови реформування системи спеціальної освіти у пострадянський період.	Теорія включення як провідна модель суспільно-соціальних стосунків стосовно осіб з обмеженими можливостями. Мейнстрімінг як один із підходів до надання освіти дітям з обмеженими можливостями здоров'я. Інтеграція як один із підходів до надання освіти дітям з обмеженими можливостями здоров'я. Види інтеграції як форми навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку у масових загальноосвітніх навчальних закладах: повна, комбінована, часткова, тимчасова. Рівні інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку у масових загальноосвітніх навчальних закладах: соціально-комунікативний, курикулумний, навчально-психологічний. Інклюзія як система навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах масової загальноосвітньої школи	14
Тема 6. Основні напрями реформування системи спеціальної освіти (90-і роки XX століття) у країнах колишнього СРСР.	Інклюзивні тенденції в освіті пострадянських республік. Конвенція ООН про права дитини (1989 р.). Нові підходи до освіти осіб з особливими потребами (Саламанкська декларація та «Рамки дій»).	12
Тема 7. Нормативно-правова база процесу впровадження інклюзивної освіти у пострадянських країнах.	Основні напрями реформування системи спеціальної освіти у пострадянських країнах у 90-і роки XX ст. (Прибалтійські країни, Росія, Білорусь, Молдова, Грузія, Вірменія, Азербайджан). Нормативно-правове забезпечення процесу впровадження інклюзивної освіти у пострадянських країнах у 90-і роки XX ст.. (країни Балтії, Білорусь, Росія, Молдова, Грузія, Вірменія, Азербайджан). Міжнародні проекти, спрямовані на підтримку інклюзивної освіти.	13
Тема 8. Система спеціальної освіти України: основні плюси та мінуси.	Соціально-економічні передумови реформування системи спеціальної освіти в Україні.	12

	Характеристика сучасної системи спеціальної освіти в Україні. Вертикально-горизонтальна структура системи спеціальної освіти в Україні. Основні досягнення та проблеми системи спеціальної освіти на сьогодні.	
Тема 9. Інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір як напрям гуманізації системи спеціальної освіти України.	Провідні напрями нової парадигми спеціальної педагогіки. Нормативно-правове забезпечення спеціальної та інклюзивної освіти в Україні Концепція розвитку інклюзивної освіти (2010 р.). Нормативні акти, спрямовані на впровадження інклюзивної освіти в Україні, їхні основні положення. Інклюзія як напрям гуманізації системи спеціальної освіти України.	14
Тема 10. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в соціокультурне середовище.	Формування компетентного батьківства. Батьки як члени навчальної команди. Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини. Допомога дитині в умовах сім'ї. Партнерська взаємодія школи і сім'ї.	13
<i>Усього:</i>		134

7. Індивідуальна робота

8. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Формування партнерської взаємодії суб'єктів інклюзивного навчання» використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання.

Під час лекційного курсу застосовуються:

- мультимедійна презентація;
- слайдова презентація;
- дискусійне обговорення проблемних питань.
- На практичних заняттях застосовуються:
- ситуаційні завдання;
- тренінгові завдання;
- кооперативне навчання (робота за методом малих груп);
- моделюючі вправи;
- творчі завдання.

9. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань: на практичних заняттях оцінюється участь в обговоренні ситуацій та виконання творчих завдань.

Підсумковий контроль знань – залік.

10. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни «Еволюційне позиціонування інклюзивної освіти осіб з особливими освітніми потребами», є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі (табл. 10.1).

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи студентів) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа за критеріями:

- 0% – завдання не виконано;
- 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;
- 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Таблиця 10.1

Шкали оцінювання (100-бальна та національна)

90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

11. Рекомендована література

11.1. Базова література:

1. Бондар В.І. Проблеми корекційного навчання у спеціальній педагогіці: Навч.посіб. – К.: Наш час, 2005. – 176 с.

2. Бондар В.І., Золотоверх В.В. Інтерпретація еволюції спеціальної освіти: зародження, становлення, розвиток (до десятиріччя Інституту спеціальної педагогіки АПН України) / В.І.Бондар, В.В.Золотоверх [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [hklib.npu.edu.ua / full_text](http://hklib.npu.edu.ua/full_text)

3. Бондар В.І., Золотоверх В.В. Історія олігофренопедагогіки: Підручник. – К.: Знання, 2007 р. – 375 с.
4. Дічек Н. Внесок Київського лікарсько-педагогічного кабінету в реалізацію диференційованого підходу до організації дитинства в Україні у 20-ті роки ХХ ст.. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: lib.itta.gov.ua
5. Дічек Н. Внесок Одеського лікарсько-педагогічного кабінету в реалізацію диференційованого підходу до організації дитинства в Україні у 20-ті роки ХХ ст.. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: lib.itta.gov.ua
6. Дічек Н. Лікарсько-педагогічні кабінети як провідники ідей реформування педагогічного процесу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: lib.itta.gov.ua
7. Замский Х.С. История олигофренопедагогики. – М., 1974. – 389 с.
8. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. – Самміт-Книга, 2009. – 272 с.іл. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
9. Основи інклюзивної освіти / Колупаєва А.А., Таранченко О.М., Білозерська І.О. та інші; За ред. А.А.Колупаєвої – К., 2011.
10. Супрун М.О. Корекційне навчання учнів допоміжних закладів освіти: витоки, становлення та розвиток (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.): Монографія. – К.: Вид.ПАЛИВОДА А.В., 2005.

11.2. Додаткова література:

1. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н.М.Дятленко, Н.З.Софій, О.В.Мартинчук, Ю.М.Найда, під заг.ред.М.Ф.Войцехівського. – К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 172 с.
2. Еременко И.Г. Становление и развитие дефектологии в Украинской ССР //Разв. спец.обуч.и восп.аном.детей: Тезисы к Всесоюзным пед.чтен. – М., 1973. – 501 с.
3. Замский Х.С. Развитие отсталых детей. История изучения, воспитания и обучения с давнейших времен до середины ХХ ст. /Х.С.Замский. М.: Просвещение, 1995.
4. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. – К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 274 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»). (Лист МОН України № І/П-3626 від 30.04.10 р.).
5. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: [монографія] /А.А.Колупаєва, О.М.Таранченко – К.: ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с. – серія («Інклюзивна освіта»).
6. Свиридюк Т.П., Гроза Т.А., Ранська Т.Д. Нариси з історії тифлопедагогіки та України. – К.: 1999. – 101 с.
7. Таранченко О.М. Періоди становлення та розвитку системи спеціального навчання дітей зі зниженим слухом в Україні /О.М.Таранченко //Дефектологія. 2006. № 3. С.47-52.
8. Ярмаченко М.Д. Історія сурдопедагогіки. – К.: Вища школа, 1975. – 422 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського: // <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім.В.Сухомлинського: dnrb.gov.ua
3. Інститут спеціальної педагогіки та психології ім.М.Ярмаченка НАПНУ: <http://ispukr.org.ua/>
4. Електронна бібліотека НПУ ім.М.П.Драгоманова – www.npu.edu.ua (elibr@npu.edu.ua)
5. Офіційні сайти періодичної літератури:

<i>Назва журналу</i>	<i>Офіційний сайт</i>
Особлива дитина: навчання та виховання	www.csnukr.in.ua
Науковий вісник УМО. Серія: педагогіка	www.umo.edu.ua/pedagoghika

6. Офіційні сайти державних та міжнародних установ:

<i>Назва</i>	<i>Офіційний сайт</i>
Верховна Рада України	www.portal.rada.gov.ua
Кабінет Міністрів України	www.kmu.gov.ua
Міністерство освіти і науки України	www.mon.gov.ua

Зміни та доповнення до робочої програми
(вносяться в процесі використання робочої програми)

Текст до внесення змін	Нова редакція	Затвердження змін
1. 2.		Протокол № _____, від «_____» _____ 201__р. Завідувач кафедри _____ (підпис)